

Kultuuriministeerium

Teie: 06.08.2025 nr 21.1.1/25-0446/-2T

Meie: 23.09.2025 nr 5-1/46-3

Siseministeeriumi arvamus "AgoraEU" 2028-2034 rahastusprogrammi kohta

Tulenevalt Riigikantselei resolutsioonist 2-5/25-01475 edastab Siseministeerium oma arvamuse Kultuuriministeeriumile „AgoraEU“ 2028-2034 rahastusprogrammi määruse ettepaneku kohta, COM(2025) 550. Ülevaate koostasid Siseministeeriumi EL ja välissuhete osakond, sisejulgeoleku osakond, elanikkonnakaitse osakond, välisvahendite osakond ning usuasjade ja kodanikuühiskonna osakond (info@siseministeerium.ee). Valdkondade eest vastutab Siseministeeriumi kantsler Tarmo Miilits (tarmo.miilits@siseministeerium.ee).

Siseministeerium toetab „AgoraEU“ 2028-2034 rahastusprogrammi määruse ettepanekut, kuid soovib juhtida tähelepanu mõnede aspektidele kodanikuühiskonna, elanikkonnakaitse ja sisejulgeoleku valdkondades.

1. Kodanikuühiskonna edendamine

Kodanikuühiskonna vaatest on AgoraEU näol tegu ambitsioonika algatusega, mille eesmärk on tugevdada valdkonda ning üldist osavõttu demokraatlikes protsessides. Rahastumahu kasv, eriti CERV+ raames, peegeldab EL-i tugevamat pühendumist põhiõiguste, mitmekesisuse ning kodanike kaasatuse arendamiseks. Siiski on endiselt võimalusi muuta programm reageerimisvõimelisemaks, kaasavamaks ja usaldust suurendavamaks:

1. **Kodanikuühiskonna ja kohaliku tasandi kaasatuse lünk:** Piiratud kiirreageerimise rahastamine ja toetus rohujuuretasandi ja kohalikele kodanikuühiskonna organisatsioonidele (VKO). Väiksematel või alaesindatud osalejatel võib olla raskusi EL-i tasandi ressurssidele juurdepääsuga.

Soovitus: Kehtestada mikrotoetused, hädaabifondid ja suutlikkuse suurendamise programmid. Toetada digitaalseid tööriistu ja koolitust, et kohalikud kodanikuühiskonna organisatsioonid saaksid oma mõju kiiresti ja tõhusalt suurendada.

2. **Demokraatliku vastupanuvõime ja usalduse suurendamise lünk:** Ebapiisav keskendumine kodanike osalemisele, digitaalsele kirjaoskusele ja väärinfo vastasele võitlusele. Tagasiside mehhanismid, mis seovad kodanike panuse poliitiliste tulemustega, on vähe arenenud.

Soovitus: Rahastada kodanike aruteluplatvorme, meediapädevuse algatusi ja struktureeritud mehhanisme osaluspõhiseks poliitikakujundamiseks. Kehtestada mõõdetavad näitajad demokraatliku vastupanuvõime, avalikkuse usalduse ja kaasatuse jaoks.

3. **Usuliste ühenduste ja sotsiaalse ühtekuuluvuse lünk:** Usupõhised organisatsioonid ja uskudevaheline koostöö ei ole selgesõnaliselt kaasatud.

Soovitus: Tunnustada usulisi organisatsioone abikõlblike partneritena, töötada välja kultuuride- ja uskudevahelisi programme ning toetada sotsiaalset ühtekuuluvust edendavaid algatusi.

4. **Avatud valitsemise ja läbipaistvuse lünk:** Piiratud kaasloome ja läbipaistvus programmide kavandamisel ja rahastamise eraldamisel võib vähendada kodanike usaldust.

Soovitus: Rakendada avatud valitsemise protsesse, reaalajas aruandlust ja pidevat sidusrühmade kaasamist, et tugevdada vastutust ja legitiimsust.

5. **Kontaktpunktide süsteemi ja ministeeriumidevahelise koostöö lünk:** Piisav teave ei jõua alati õigete sihtrühmadeni (nt kodanikuühiskonna organisatsioonid). Selguse puudumine selle osas, kas toetada ühte kontaktpunkti või mitut institutsiooni, võib põhjustada ebatõhusust.

Soovitus: Säilitada või täiustada kontaktpunktide süsteemi, et tagada jätkusuutlikud võrgustikud ja teadmiste jagamine. Kaaluda, kas tsentraliseeritud või hajutatud mudel teenib kodanikuühiskonna organisatsioone ja sidusrühmi paremini. Samuti soovitame hoida programmide nimed sidusrühmadele selged ja arusaadavad.

Kokkuvõttes kodanikuühiskonna vaatest loob AgoraEU tugeva aluse vastupidavale, kaasavale ja osaluspõhisele Euroopale. Selle mõju suurendaksid veelgi:

- Paindlik ja kiirelt reageeriv rahastamine kohalikele kodanikuühiskonna osalejatele;
- Laiendatud demokraatliku vastupanuvõime programmid mõõdetavate tulemustega;
- Usuliste ühenduste ja uskudevahelise koostöö selgesõnaline kaasamine;
- Tugevad avatud valitsemise mehhanismid läbipaistvuse ja kodanike usalduse suurendamiseks;
- Hästi struktureeritud ja jätkusuutlikud kontaktpunktid teadmiste jagamise ja programmi sujuva rakendamise tagamiseks.

Lisaks on positiivne, et esitatud määruse eelnõu raames kavatakse **lihtsustada taotlus- ja aruandlusvorme ning protsessi tervikuna**. Rohujuuretasandi algatuste ning nende jaoks, kes esmakordselt toetust soovivad taotleda, jäävad EL-i rahastusmeetmed tihti kaugeks, sest võib puududa ressurss suure halduskoormuse täitmiseks. **Kindlasti tuleb jätkata ka CERV+ teavitusega**, et info selle kohta, mis eesmärgi sellega soovitakse täita ning kuidas rahastust taotleda, jõuaks ka suurlinnadest kaugemale ja väiksemate kodanikuühiskonna tegijateni. Siseministeerium toetab ka seda, et **CERV+ ametlikuks kontaktpunktiks Eestis jääks SA KÜSK** ka uuel perioodil 2028-2034.

2. Elanikkonnakaitse

Elanikkonnakaitse ja vabatahtlike valdkonna vaates on Siseministeeriumi huvi, et vabatahtlike temaatika oleks jätkuvalt kaetud – hetkel esitatud määruse eelnõu raames see nii on, seega on oluline, et antud fookus säiliks ka läbirääkimiste ajal.

Siseministeerium palub **hoida end algatuse menetlemise ajal infoväljas**.

3. EL-i sisejulgeolek

AgoraEU rahastusprogramm toetab tsiviilühiskonna edendamist ja mainitud on mitmeid strateegiaid, millega programm on kooskõlas. Mainimata on siiski Euroopa Sisejulgeoleku strateegia (ingl. k. *ProtectEU*), mis puudutab ühiskonna turvalisust ja liidu julgeolekut. **Programmid võiksid olla omavahel suuremal määral seostatud.**

Kuigi AgoraEU rahastusprogrammi määruse eelnõus on mainitud, et soovitakse vältida ja tõkestada meetmete kuritarvitamist, ei ole täpsustatud, millistele strateegilistele suunitlustele / dokumentidele selline soov peab tuginema. Eesmärgiks võiks olla ka **järelevalvemeetmete / süsteemide edendamine ja tugevdamine**, et rikkumisi ennetada ja tuvastada võimalikult automatiseeritult, vältides liigset bürokraatiat ja halduskoormust.

Samuti on oluline, et toetatakse mehhanisme, mis aitavad tuvastada organisatsioonid / ühendused / allikad, kelle puhul on tuvastatud **seoses vaenuliku mõjutustegevusega** või muu ebaseadusliku tegevusega ning kes seetõttu ei saaks esineda EL-i meetmete ja ressursside taotlemisel usaldusväärsete parteritena. Vaja on ka täpsustada veebikeskkonna lahendusi puudutavaid regulatsioone (sh mängukeskkonnad veebis ja veebimeedia), et **ennetada ja tõkestada ebaseaduslikku tegevust** ning maandada koostöös õiguskaitseasutustega turvariske.

AgoraEU rahastusprogrammis võiks olla mainitud meetmed, mis on **suunatud rahvusvähemuste ja uussisserändajate lõimumiseks**, sh meetmed asukohariigi keele, kultuuri ja väärtusruumi omandamiseks, sh tehnoloogilised lahendused ja andmevahetus, mis on suunatud isikuandmete kättesaadavuse/tuvastamise suurendamiseks. Tähtis on suurendada koostööd haridusvaldkonnaga ja IT-sektoriga vajalike lahenduste väljatöötamiseks ja rakendamiseks. Samuti võiksid lisaks kiusamise vastastele meetmetele olla mainitud **meetmed vaenulike vägivaldsete ideoloogiate ja õpetuste levitamise vastu**. Selleks tugevdatakse muu hulgas laste ja noorte ohuteadlikkust, koostöös haridusasutustega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tarmo Miilits
kantsler

Katarina Budrik 6125144
katarina.budrik@siseministeerium.ee